

ХРОНІКА КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ УКРАЇНИ у жовтні 2025 року

(оглядова довідка за інтернет-ресурсами,
матеріалами преси та неопублікованими документами)

День української писемності та мови

30 жовтня Міністерство культури України провело форум «Українська – мова сильних», організований разом із Національною комісією зі стандартів державної мови, за участі провідних експертів, науковців, медіа і громадських організацій. В межах форуму відбулися тематичні дискусії, присвячені ролі української мови у медіа, бізнесі та технологіях, а також Спеціальна подія «Мовна ініціатива», де були нагороджені найуспішніші проекти на підтримку української. Переможцями у чотирьох номінаціях стали: «Найкраща просвітницька ініціатива з української мови» – Всеукраїнський радіодиктант національної єдності, проєкт освітньої та психологічної підтримки у переході на українську мову «Єдині», ютуб-канал «Ідея Олександрівна»; «Найкращий медіапроєкт з української мови» – мультимедійний проєкт «Українізейшн», «Movtyu_ua», проєкт Анни Огойко; «Амбасадор української мови» – філологиня М. Словолуб, бізнесмен О. Гороховський, видавництво «Discursus / Брустури»; «Легенда» – меценат П. Яцик (помертньо), редактор О. Негребецький, докторка філологічних наук І. Фаріон (помертньо). Експертами «Мовної ініціативи» виступили О. Демська, Т. Марусик, А. Онатій, А. Розлуцька, О. Українець, О. Шевчук-Клюжева.

27 жовтня до Дня української писемності та мови відбувся щорічний Всеукраїнський радіодиктант національної єдності, який транслювали на всіх платформах «Суспільного» (телебаченні, радіо, діджиталі). Авторкою тексту під назвою «Треба жити!» стала українська письменниця Є. Кузнецова, а прочитала його акторка Н. Сумська. Під час проведення акції в Україні зафіксовано новий національний рекорд – наймасовіше написання диктанту з перекладом жестовою мовою. До участі долучилися 195 людей із порушенням слуху з різних регіонів країни, як офлайн, так і онлайн. Майданчиком став Київський фаховий коледж прикладних наук, а організатором рекорду виступила ГО «Відчуй».

Вшанування пам'яті

1 жовтня Указом Президента України письменнику та перекладачу Володимиру Вакуленку надали звання Героя України помертньо з удостоєнням

ордена «Золота Зірка» – «за громадянську мужність, патріотизм та незламність, виявлені під час подій, пов'язаних із захистом незалежності та територіальної цілісності України».

Інформаційний суверенітет та інформаційна безпека України

24–31 жовтня в Україні тривав Тиждень медіаграмотності 2025 в межах глобальної ініціативи ЮНЕСКО. Цьогорічна тема зосереджена на безпечній взаємодії з інформаційним середовищем в епоху, коли алгоритми також створюють контент. Протягом тижня відбулася низка освітніх, культурних і медійних заходів, присвячених розвитку критичного мислення та протидії фейкам. Зокрема з 29 по 31 жовтня українці вже вчетверте змогли перевірити свої цифрові навички, пройшовши Національний тест із медіаграмотності. Тест створено на платформі національного проєкту «Фільтр», який реалізує Міністерство культури України за підтримки українських і міжнародних партнерів.

Медіа

9–11 жовтня у столиці в просторі Національного музею історії України у Другій світовій війні пройшла десята медіаконференція *Donbas Media Forum 2025* під темою «Свобода слова проти свободи брехні». Захід зібрав понад тисячу учасників – журналістів, медіаменеджерів, активістів та дослідників медіасфери з України та закордону. Ключовими напрямками дискусій були: національні виклики для медіа; технологічна трансформація галузі; стійкість та економіка виживання; медіаграмотність і протидія дезінформації; етика та професійні стандарти під час війни; виклики війни та (де)окупації; Україна в глобальному світі. В межах конференції працювали кінозал, тематичні партнерські виставки та Куточок безпеки, де учасники могли отримати індивідуальні консультації від профільних експертів з медіаправа, цифрової безпеки, сервісів для пошуку в базах даних тощо. Організатори *Donbas Media Forum 2025* – ГО *DII-Ukraine*, Міністерство культури та стратегічних комунікацій України за підтримки українських і міжнародних партнерів.

Благодійність

22 жовтня київський Національний академічний драматичний театр імені Лесі Українки передав 500 тисяч гривень благодійному фонду «Спільнота Стерненка» на закупівлю дронів-перехоплювачів («Шахедорізів»). Кошти було зібрано під час благодійної вистави «Хвиля». Проєкт створила молода команда під керівництвом режисера Ю. Дяка – усі квитки на «Хвилю» є донатами на захист українського неба.

19 жовтня у Львівській національній філармонії відбувся концерт Національної академічної чоловічої хорової капели «Дударик» під назвою «Ювілейні колаборації». Кошти з продажу квитків буде спрямовано на потреби 219 окремого батальйону 125 львівської бригади ЗСУ.

20 жовтня у Луцьку хор «Гомін» Львівського органного залу і *TEATR.org.ua* передали на потреби Сил Оборони перші 25 автомобілів, придбані

в межах збору «Народний гомін». Закупівлею, ремонтом і доставленням авто займаються благодійний фонд «Добромобіль» та Громадська організація «Об'єднання "Активіст"».

Воєнна розвідка МО України отримала від гурту «Океан Ельзи» велику партію безпілотників вартістю понад 5,6 мільйона гривень. Це частина коштів, яку було зібрано під час літніх концертів, присвячених 30-річчю колективу.

37 дронів-перехоплювачів «Техно Тарас» придбали та передали бійцям спецпідрозділу ГУР МО України Nexus учасники музичного гурту «Курган&Агрегат», стендап-комік В. Байдак і команда благодійного фонду «Повернись живим».

Український рок-гурт «Vivienne Mort» випустив на музичних платформах пісню «Не ходи ти тут, не ходи» на вірш загиблого поета та військового Максима Кривцова. Увесь прибуток від прослуховувань композиції буде передано родині Максима.

Реабілітація

5 жовтня у просторі столичного Національного комплексу «Експоцентр України» вдруге пройшов фестиваль ветеранської культури «Коло ветеранів». Цьогорічна програма фестивалю була зосереджена на мистецьких напрямках, які допомагають ветеранам долучитися до культурної спільноти та по-новому проявити себе. Це, зокрема, фотовиставки, кінопокази, літературні читання, театральні постановки й хореографічні перформанси. «Коло ветеранів» стало, зокрема, майданчиком для прем'єри серіалу «Повернення» режисера В. Робського, створеного у співпраці з ветеранами. Також було анонсовано фільм «Друге дихання» М. Кондакової – історію про українських військових, що мають протези, та їхнє сходження на Кіліманджаро. На сценах фестивалю виступили ветерани-митці: актор і театральний режисер «Театру ветеранів» М. Девізорів із п'єсою «Ритуал», фотограф і воєнний кореспондент Д. Козацький із виставкою своїх робіт, поети П. Вишебаба, Т. Власова й А. Сеїтаблаєв із літературними читаннями під музичний супровід та інші. В межах фестивалю працювали психологічна зона, інсталяція «Шлях ветерана» та локація «Почуй ветерана».

З–10 жовтня у Харківському військовому шпиталі відбувся цикл концертів проекту «Вібрації відновлення. Оркестр для реабілітації». З ініціативи художньої керівниці проекту, мистецтвознавиці Ю. Ніколаєвської, диригента С. Лихоманенка, психологині К. Ємець та військових 5 окремої штурмової Київської бригади протягом тижня у шпиталі лунала жива музика у виконанні камерного оркестру, що стала частиною психологічної реабілітації поранених бійців. Виступ молодіжного симфонічного оркестру «Kotlyarevsky Orchestra» було поєднано з методами арттерапії та впровадженням інноваційного мобільного застосунку, що дозволяє військовослужбовцям висловлювати свої емоції під час виконання музичних творів. Проєкт реалізували за підтримки Українського культурного фонду.

Культура та мистецтво для людей з інвалідністю

29 жовтня у Києві в культурному центрі «Печерськ Палац» більш як сотню учасників зі всієї країни зібрав Гала-концерт другого Всеукраїнського творчого фестивалю для дітей та молоді з особливими потребами «Сонячні ліхтарики».

Подію приурочено до Всесвітнього місяця обізнаності про синдром Дауна. Організатори заходу – ГО *WeCan* та благодійний фонд «Магічні крила», поставили собі за мету зробити видимими людей з інвалідністю та підкреслити важливість творчої реалізації для таких дітей, особливо під час війни. Фестиваль поєднав творчі виступи в різних сферах: театральне мистецтво, хореографія, спів, музика, поезія. Найвищу оцінку у 200 балів отримала хореографічна композиція «Тиша» колективу «Сяйво» з Рівного.

Громадська організація батьків дітей із синдромом Дауна та іншими порушеннями розвитку відзначила 20-ту річницю своєї діяльності. Урочистості з нагоди ювілею відбулися 10 жовтня у Волинському обласному музично-драматичному театрі імені Тараса Шевченка. Гості мали змогу побачити художні номери у виконанні дітей та молоді з синдромом Дауна та переглянути прем'єру вистави «Кольорова палітра» (режисерка Р. Порицька), яку підготували театр-студія «Сонячне сяйво» і театральна майстерня «ДогориДригом» за підтримки Українського культурного фонду.

2 жовтня у Збаразькому замку представили інклюзивну мобільну виставку «Замки Тернопілля». Основою мандрівної експозиції стали одинадцять тактильних моделей замків і палаців XIV–XVIII століть – Збаразького, Вишнівецького, Терехівського, Чортківського, Скала-Подільського та інших. Макети супроводжуються звукоописами пам'яток, які підготовлені фахівцями з аудіодискрипції разом із людьми з порушеннями зору. Також виготовлено відеоролики, що містять субтитри та переклад мовою жестів. Проект реалізовано Національним заповідником «Замки Тернопілля» за підтримки Українського культурного фонду.

В Одеському археологічному музеї презентовано низку тактильних копій експонатів для людей з порушеннями зору. Ці інклюзивні керамічні моделі створили студенти Одеського художнього фахового коледжу ім. М. Грекова з урахуванням традиційних технологій.

15 жовтня у Тернопільській обласній бібліотеці для молоді відкрили інклюзивний простір «Читай. Мрій. Дій: простір можливостей». Ресурси культурного хабу спрямовані на покращення доступності – від адаптивних робочих місць, ергономічних крісел, тифлокомплексу з професійним сканером для людей із порушенням зору до вітрини з книгами шрифтом Брайля. Всі охочі можуть тут пройти навчання з цифрової та медіаграмотності та взяти участь у тренінгах і культурних подіях. Реалізувати задум безбар'єрного простору вдалося завдяки підтримці Українського культурного фонду та Швейцарсько-українського проєкту «Згуртованість та регіональний розвиток України».

Культурно-мистецькі проєкти

24–26 жовтня неподалік Львова у «Країні Едем» відбувся перший Міжнародний мистецький форум *Global Culture Forum 2025* – подія, що об'єднала дипломатів, митців, науковців і бізнес-лідерів з усього світу, щоб розпочати глобальний діалог про роль культури у формуванні миру, духовності та партнерства між націями. Основна тема панельних дискусій – Україна на

перетині цивілізацій, а також її культурна дипломатія. Під час форуму на території «Країни Едем» було проведено авторські майстер-класи, а також відкрито виставкові простори, зокрема нову локацію *Art Hall*, де свої роботи представили українські митці.

11 та 12 жовтня у Херсоні в громадському просторі «Своє» пройшов шостий історичний фестиваль «Legio». Він проводиться з 2018 року з ініціативи громадської організації «Ідеалісти» в межах програми «Молодь Херсона». Протягом двох днів учасники мали можливість відвідати лекції, виставки, дискусії, майстер-класи та книжковий ярмарок. Серед спікерів були історик і археолог С. Немцев (розповів про просторову археологію Ольвії), архітектор Ф. Чернов (обговорював розвиток міст Слобожанщини), дослідник М. Грицай (висвітлив рух опору під час окупації Херсонщини). Фестиваль також презентував виставку «Хвилюватися немає причин. Українці та українки у приватному просторі доби транзиту 1990–2000», на якій було зібрано історії людей з різних куточків України.

4 та 5 жовтня у парку історичної реконструкції «Оствиця» в Рівному музиканти з України та Польщі взяли участь у XII Міжнародному етнічному фестивалі «ЛіраФест». Подія включала концерти лірників, бандуристів і кобзарів, майстер-класи з традиційних ігор і танців, а також виставку народного мистецтва. На фестивалі прозвучали повстанські, стрілецькі та сучасні пісні у виконанні фольклорних гуртів.

3 жовтня у Рівному за сприяння міської ради відкрито новий культурний осередок – Центр креативних індустрій «Вишивані книги». Цей простір створено для підтримки місцевих митців, розвитку творчих проєктів та популяризації сучасного мистецтва. Перша експозиція Центру представила колекцію вишиваних книг рівненської майстрині народної творчості, письменниці та засновниці бренду «Креативна книга» О. Медведєвої. Серед її робіт – вишиті версії знакових українських творів: «Кобзар» Тараса Шевченка, «Лісова пісня» Лесі Українки, поезії Ліни Костенко, твори Івана Франка, кілька варіантів «Євангелія» різними мовами. А головною подією відкриття стала презентація нової вишитої книги – Конституції Пилипа Орлика.

Театр

17 та 18 жовтня у столичному Мистецько-культурному центрі ім. Івана Козловського відбулися презентації напрацювань до п'яти мюзиклів, створених в межах проєкту «Лабораторія мюзиклу». Тематика нинішньої Лабораторії – українська історія, постаті, класика, що формують культурну пам'ять і самоідентичність. Тому серед створених творів з'явилися мюзикли про гетьмана Івана Мазепу, художницю Марію Примаченко, анархістку Марусю Нікіфорову, а також Степана Радченка з роману В. Підмогильного «Місто» та Мину Мазайла з однойменної п'єси М. Куліша. Учасниками проєкту стали п'ятеро драматургів (О. Гриценко, П. Коломієць, Т. Леонова, О. Михайлов, Н. Торжевська) та п'ятеро композиторів (В. Богатирьов, Б. Дем'яненко, Є. Золотухін, М. Іванов, О. Чорний). Протягом першої та другої резиденцій «Лабораторії мюзиклу» вони

мали лекції та майстер-класи від провідних композиторів, диригентів, драматургів, лібретистів і режисерів. А ще дискусії, обговорення та індивідуальні консультації з кураторами проєкту – керівницею відділу зовнішніх комунікацій НСТДУ О. Байбак, драматургинєю Л. Лягушонковою та головним диригентом Національної оперети України С. Дідком. На фінальному етапі учасники представили свої роботи для публіки та фахової спільноти. Такий освітньо-мистецький проєкт реалізовує Національна спілка театральних діячів України за підтримки Українського культурного фонду в межах конкурсної програми «Культура під час війни».

17–19 жовтня Київський академічний театр драми і комедії на лівому березі Дніпра провів четвертий фестиваль «Митниця. Нова режисура». Конкурсною основою цього річного фестивалю є п'єса «Терапії» литовської драматургині Б. Капустінскайте. З понад пів сотні режисерських заявок до фіналу вийшло вісім учасників. Переможцем «Митниці – 2025» став А. Мяс, який матиме можливість поставити цю виставу наступного театального сезону на сцені Театру на Лівому березі. Програма фестивалю включала покази уривків фіналістів, дискусію, тематичне дослідження, презентації партнерів і пітчінг ідей.

Київські театри презентували низку нових вистав, серед яких: «Казки Гофмана» Ж. Оффенбаха (Національна опера України); «Поліандрія» за п'єсою С. Кулибишева (Національний академічний драматичний театр імені Івана Франка у співпраці з Театром драматургів); «П'єса 22, або Шлях героя» за текстом

В. Туки (Національна оперета України); «Три швидкі та модні у цьому сезоні перукарки» за п'єсою М. Курочкіна (національний академічний «Молодий театр»); «Дурко» С. Юшкова за мотивами оповідань Л. Піранделло, «Робота з тінню» режисерки Т. Трунової (академічний театр драми і комедії на лівому березі Дніпра); «Лісова пісня» Лесі Українки (академічний театр ляльок); «Дуже сумна людина» за п'єсою О. Клімова від Дикого театру та *Suziria Group* («Сцена 6» Довженко-Центру); балет «Травіата» на музику Д. Верді від Академічного театру «Київ Модерн-балет» (Міжнародний центр культури і мистецтв).

2–7 жовтня у Львівському академічному духовному театрі «Воскресіння» відбувся 36-й Міжнародний театральний фестиваль «Золотий Лев», цього річ під гаслом «Класика. Експеримент. Незламність». Учасниками театальної події стали два десятки колективів з України, а також гості з Праги (Чехія). Серед них були й прифронтові театри – Харківський державний академічний український драматичний театр імені Т. Шевченка «Березіль», Херсонський обласний академічний музично-драматичний театр ім. М. Куліша, Миколаївський національний академічний український театр драми та музичної комедії. Також свої напрацювання представили львівські заклади – театр ім. Марії Заньковецької, Перший театр, театр «ОКО», «Слово і Голос», театр ім. Леся Курбаса, театр «І люди, і ляльки», театр «Воскресіння», театр ляльок. Протягом усіх фестивальних днів працював благодійний аукціон. Виторговані

кошти підуть на підтримку Другого інтернаціонального легіону, в якому служить одна з провідних акторок театру «Воскресіння» Г. Стричак.

3–12 жовтня у Миколаєві на базі художнього драматичного театру та у форматі онлайн-трансляцій (на власних майданчиках) пройшов XIV Відкритий театральний фестиваль «Номо Ludens». У програмі: 14 вистав із різних міст України та з-за кордону, міжнародна науково-практична конференція «Театральна педагогіка: історія, сучасність, майбутнє», майстер-класи і творчий вечір н. а. України Г. Яблонської. За підсумками XIV «Номо Ludens» почесні відзнаки отримали херсонські митці – н. а. України С. Михайловський (номінація «Найкраща чоловіча роль» і диплом «Улюбленець публіки»), головний режисер Херсонського обласного музично-драматичного театру ім. М. Куліша С. Павлюк (номінація «Найкраща режисерська робота» за вистави «Ця бісова гірка правда» та «Молочайник»). Партнер проєкту – Національна спілка театральних діячів України.

Від 28 вересня до 9 жовтня XIV Міжнародний фестиваль театрів ляльок «Подільська лялька» у Вінниці об'єднав творців із різних куточків України та світу, які присвятили себе мистецтву ляльки. У цьогорічній конкурсній програмі, що проходила у змішаному форматі (онлайн і офлайн), взяли участь чотири закордонні колективи (з Польщі, Литви, Молдови, Грузії) та сімнадцять українських театрів. Фіналісти представили свої роботи на сцені Вінницького академічного обласного театру ляльок. Гран-прі фестивалю здобув Закарпатський академічний театр ляльок «Бавка» з виставою «Ірод» за п'єсою О. Гавроша.

25 і 26 жовтня у Харкові театр «Нафта» разом із «Театром Ветеранів» провели «Фестиваль перших п'єс». Упродовж двох вечорів зі сцени культурного центру «Some People» прозвучали прем'єри перших п'єс ветеранів у форматі літературних читань чи ескізів вистав. Для показу було обрано роботи: «Баланс» А. Сарнацької (режисер А. Вусик), «Удар Дракона» Г. Удовенка (режисерка С. Онищенко), «21» О. Мурашко (режисерка Н. Хижна), «Ахмед, я і пророк Ілля» Ю. Мацарського (режисер М. Девізор).

2–5 жовтня у Хусті на сцені Закарпатського обласного театру драми та комедії працював Відкритий фестиваль-конкурс осучасненої української класичної драматургії «Відгомін Вічності: українська класика сьогодні». Глядачі змогли переглянути різножанрові постановки, долучитися до майстер-класів, дискусій і творчих подій. Серед переможців у різних номінаціях: «Найкраща вистава» – драма-містерія «MAVKA лісова» (Закарпатський обласний театр драми та комедії); «Найкраще режисерське втілення» – Т. Погребняк за виставу «Gogol.Love.Ua» (Дитячий музичний народний театр «FantaziaNew» із Києва); «Найкраще виконання жіночої ролі» – К. Якубик-Гамага за роль Марусі Кайдашихи та «Найкраще виконання чоловічої ролі» – В. Шершун за роль Омелька Кайдаша у виставі «Кайдашева сім'я» (Закарпатський академічний обласний український музично-драматичний театр імені братів Ю.-А. та Є. Шерегіїв). Спеціальну відзнаку журі «За відданість і збереження національної

ідентичності в театрі ляльок» отримав Херсонський академічний обласний театр ляльок.

24–26 жовтня у Хмельницькому відбувся Всеукраїнський фестиваль аматорського театру «Акт П'ятий. Ювілейний». Театральні колективи з п'яти українських міст представили власні художні пошуки – від побутових історій до філософських притч. У програмі фестивалю: «Відьма» за п'єсою Н. Торжевської (народний театр «Дзеркало», Хмельницький), «Намалюй мені баранця» за твором А. де Сент-Екзюпері «Маленький принц» (народний театр молоді «Silentium», Калущ, Івано-Франківська обл.), «Гражда» за однойменною п'єсою О. Михайлова (Народний драматичний театр ім. Григорія Агєєва, Чернівці), «Поліанна. Гра в радість» за твором Е. Портер (Народний театр Кам'янця-Подільського, Хмельницька обл.) та «Попіл мрій» за історіями митців на війні («Лютий театр», Одеса).

9–12 жовтня Львівський національний академічний театр опери та балету ім. Соломії Крушельницької відзначив 125-річчя від дня відкриття будівлі театру, зведеної за проектом архітектора З. Горголевського. Ювілейні події відкрила міжнародна конференція «Оперний театр у час історичних викликів: історична ретроспектива, сучасні меседжі» за участі науковців з України, Польщі, Австрії та Німеччини. У фойє театру було відкрито виставку монументальних картин С. Савченка «Співаючі», присвячену цій даті. Крім того, святкова програма об'єднала масштабні постановки сучасного українського та світового репертуару в межах проекту «Український прорив»: оперу Ф. Пуленка «Діалоги кармеліток», оперу «Золотий обруч» Б. Лятошинського у постановці І. Уривського, балет «Соляріс» О. Родіна за мотивами С. Лема.

Урочисті заходи відбулися також з нагоди 100-річного ювілею Харківського національного академічного театру опери та балету ім. Миколи Лисенка та 115-річчя від дня заснування Національного академічного драматичного театру ім. Івана Франка в Івано-Франківську.

21 жовтня у Херсонському обласному академічному музично-драматичному театрі ім. Миколи Куліша відкрили музей «Театральний Херсон: від витоків до сьогодення», створений задля збереження та популяризації історії мистецького життя Херсона, зокрема після повномасштабного вторгнення росії. Експозиція музею включає 13 тематичних частин та охоплює період від перших вистав 1830 року до сучасних прем'єр театру. Тут можна побачити світлина, артефакти, меморіал загиблим героям, інформаційні довідки тощо. Проект реалізовано за ініціативи директора театру О. Книги та за підтримки Українського культурного фонду в межах конкурсної програми «Культура Регіону».

Серед театральних прем'єр цього місяця: «П'єса 22, або Шлях героя» за текстом українського військового В. Туки (Львівський національний академічний театр опери та балету ім. Соломії Крушельницької); «Безіменна зірка» за твором М. Себастьяна (Миколаївський академічний художній драматичний театр); «Вирій» за п'єсою Н. Ігнат'євої (Чернігівський обласний академічний музично-драматичний театр ім. Тараса Шевченка); опера «Креонт»

Д. Бортнянського (Чернівецький академічний обласний український музично-драматичний театр ім. Ольги Кобилянської); «Дім, де говорять уламки» за п'єсою О. Шкретієнко «ПТСР відкладається» та мотивами роману Еріха Марії Ремарка «Повернення» (Івано-Франківський національний академічний обласний український музично-драматичний театр ім. Івана Франка); «LOVE IS» за мотивами п'єси Ж. Поммера «Возз'єднання двох Корей» (Рівненський академічний український музично-драматичний театр).

8 жовтня на сцені київського Будинку офіцерів артисти Академічного музично-драматичного театру імені Лесі Українки міста Кам'янського (Дніпропетровська обл.) зіграли свою постановку «Тартюф» за комедією Мольєра (режисер С. Чулков). 9 жовтня в Експериментальному театрі «Адреналін» у Луцьку трупа Київського національного академічного «Молодого театру» презентувала виставу «Фрекен Жюлі» за однойменною п'єсою А. Стріндберга (режисер С. Корнієнко).

Музика

Від 27 вересня до 11 жовтня у Києві на різних концертних майданчиках пройшов 36-й Міжнародний фестиваль академічної музики «Київ Музик Фест», заснований Національною спілкою композиторів України. Девіз нинішнього фестивалю – «Невмируща наша сила, невмируща воля». В його межах презентовано 22 концерти: 2 симфонічні, 3 камерно-оркестрових, 10 камерних, 6 хорових та один – електронної музики. Загалом було виконано 192 твори 118 композиторів із 13 країн, включаючи 102 прем'єри. Серед іншого, на фестивалі прозвучали Концерт № 2 для симфонічного оркестру І. Карабиця, «Плач та молитва» В. Бібіка, симфонія-легенда «Вечір на Івана Купала» Л. Грабовського та «Рубікон» С. Пілютікова. Окремі події фестивалю було присвячено пам'яті першого художнього керівника «Київ Музик Фесту», композитора Івана Карабиця.

Від 26 вересня до 9 жовтня у Львові тривав 31-й Міжнародний фестиваль сучасної музики «Контрасти». Форум розпочався виставкою живопису Р. Яціва та концертом «Гіперреальність» у Львівській національній філармонії. У перші дні публіка почула камерні програми «Доки ранок настане», «Знаки звуку» та «Внутрішній замок», що поєднали нові твори українських композиторів із європейським авангардом. Також в межах фестивалю відбулася презентація «Антології струнних квартетів Б. Лятошинського», яку підготував Український інститут. Твори композитора прозвучали у виконанні *NotaBene Chamber Group*. Події фестивалю розгорнулися на декількох культурних майданчиках Львова – у філармонії, Культурному хабі ЮНЕСКО, Артцентрі «Дзига» та *Jam Factory*. Значну частину програм було присвячено молодим митцям: власні проекти представили *Ensemble 24* і студенти Львівської національної музичної академії, а Ю. Пікуш презентував симфонічний твір з електронікою. Впродовж фестивалю прозвучали прем'єрні виконання музики Б. Сегіна, М. Коломійця, Я. Шлябанської, А. Барсова, А. Гуріної та М. Іванова.

28–31 жовтня у Чернігові Харківським національним університетом мистецтв ім. Івана Котляревського було організовано перший Всеукраїнський музичний фестиваль «BRAMA CLASSIC», що мав на меті сприяти культурному діалогу між митцями. У програмі фестивалю – серія концертів українських виконавців і лауреатів міжнародних конкурсів, відкриті майстер-класи провідних митців, інтерактивні лекції та круглий стіл на тему «*Brama* традицій класичного музичного мистецтва України: досвід, перспективи, виклики сьогодення».

1 жовтня запрацював *Homin Center* Львівського органного залу – сучасний, доступний, безбар'єрний, відкритий музичний простір. За підтримки Львівської міської ради у *Homin Center* вже облаштовано студію, концертний зал, кімнати для занять та *open space* для роботи і спілкування. Один із головних векторів розвитку музичного центру – музикотерапія для військовослужбовців і ветеранів. В межах відкриття музикознавиця та диригентка В. Антошевська провела лекцію для усіх бажаючих на тему «Музикотерапія. Знайомство з простором *Homin Center*».

В межах проєкту «Микола Лисенко. Перезавантаження» вийшов друком двотомний збірник фортепіанних творів композитора. Проєкт реалізують державне спеціалізоване видавництво «Музична Україна» та Міжнародна фундація Лисенків у партнерстві з Українським радіо за фінансової підтримки Українського культурного фонду. Це мультимедійне видання, яке містить 69 творів, доповнене вступом від докторки мистецтвознавства Л. Кияновської та можливістю прослухати записи композицій. Ноти базуються на друкованих виданнях 1950-х років, а також рукописах і самодруках із музеїв та приватних колекцій. Публічна презентація-концерт двотомника відбулася 16 жовтня у Великій залі імені Василя Сліпака Національної музичної академії України.

Музейна справа

До 150-річчя від дня народження українського живописця Олександра Мурашка у столиці відкрито дві ювілейні виставки, що триватимуть до кінця січня наступного року. 17 жовтня Національний художній музей України презентував проєкт «Олександр Мурашко. Кольорові модуляції», що об'єднує близько півсотні живописних і графічних робіт митця зі збірки музею. Це перша персональна виставка О. Мурашка в *NAMU* за останні 25 років. У ній кураторки Л. Толстова та М. Дроботюк відтворили історію розвитку творчості митця, яка розкинулась у трьох музейних залах. В межах проєкту організовано кураторські та авторські екскурсії, лекції музейників і науковців, присвячені новим дослідженням, реставрації, родині О. Мурашка та культурному контексту кінця XIX – початку XX століття. 22 жовтня у Національному музеї «Київська картинна галерея» розпочала роботу виставка «Олександр Мурашко. Київські вібрації». Експозиція зосереджує увагу на київському періоді життя та творчості О. Мурашка. Глядачам представлено майже два десятки робіт художника, а також листи, фотографії, репродукції втрачених творів і особисті матеріали. Партнерами цього проєкту є Національний художній музей України, Музей

історії міста Києва, Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури, Центральний державний аудіовізуальний та електронний архів.

17 жовтня київський Національний музей Тараса Шевченка розгорнув ретроспективну виставку «Віктор Зарецький. 100» до ювілею художника-шістдесятника. Експозиція налічує понад 100 робіт, наданих вісьмома музеями та приватними колекціонерами. Окрім живопису, тут демонструються артпринти монументальних творів, створених В. Зарецьким у співавторстві, зокрема, з дружиною, мисткинею А. Горською. Організатори виставки – Фонд Алли Горської та Віктора Зарецького, Національний музей Тараса Шевченка, Музей історії міста Києва, Музей авангарду.

22 жовтня у Музеї історії міста Києва та філії Музей Авангарду відкрито виставковий проєкт «100 років АРМУ», де представлені роботи учасників Асоціації революційного мистецтва України – художників Олександра Богомазова та Миколи Глуценка. У показі – експонати з фондової колекції Музею історії міста Києва й приватних збірок, значна частина яких уперше постала перед широким глядачем. Виставка – це початок мистецького фестивалю «Avant-garde Kyiv Fest 2025», головною темою якого є 100-річчя Асоціації революційного мистецтва України. Фестиваль триватиме до кінця 2025 року і включатиме різноманітні мистецькі, наукові та просвітницькі заходи. Він об'єднує різні культурні інституції столиці: організаторами виступили Музей історії міста Києва та філія Музей Авангарду, а серед учасників – Національний центр народної культури «Музей Івана Гончара», Національний музей декоративного мистецтва України, Музей театрального, музичного та кіномистецтва України, Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури, Національна академія мистецтв України. Вже 24 жовтня в межах «Avant-garde Kyiv Fest» у Національному музеї декоративного мистецтва України демонстровано зразки спадщини Межигірського керамічного технікуму – понад 80 керамічних творів студентів і викладачів 1920–1930-х років (виставка «Авангард. Освіта. Межигірський керамічний технікум»).

10 жовтня Національний музей мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків презентував музейний проєкт «Африка: директ», що має на меті стати поштовхом для глибшого знайомства з історією та культурними явищами Африки. Експозицію сформували чотири десятки артефактів із 18 країн континенту, а також текстові та відеокоментарі істориків, музейних кураторів та експертів від африканських культурних спільнот. Основою виставки є приватне зібрання

Т. Дешко й А. Клепікова. За задумом колекціонерів і меценатів, після завершення показу переважна більшість представлених експонатів стане національним надбанням України. Цінні взірці африканської зброї надав для проєкту Національний музей історії України.

15–31 жовтня в музеї Історико-культурного заповідника «Древній Звенигород» біля Львова до огляду була доступна масштабна виставка «Міста князів: Звенигород і міська культура середньовічних міст». Про особливості середньовічної культури відвідувачам розповіли такі археологічні знахідки, як

прикраси, музичні інструменти, посуд, зброя, берестяні грамоти, а також віртуальні реконструкції та інтерактивні елементи, як-от відеомапінг і квест для відвідувачів. Проєкт реалізовано ГО «Центр дослідження та збереження культурної спадщини» за підтримки Українського культурного фонду та завдяки співпраці декількох музеїв, заповідників та архіву.

31 жовтня на Рівненщині у Музеї книги та друкарства м. Острог відбулося відкриття інтерактивної експозиції «Острозькі татари», створеної у співпраці з Державним історико-культурним заповідником м. Острог і ГО «Братство імені князів Острозьких» за підтримки Українського культурного фонду. Музейний простір присвячено історії татарської громади в Острозі. Центральним експонатом є Острозький Коран 1804 року. Загалом виставка налічує близько пів сотні музейних предметів, доповнених сенсорним столом, тачскрін-стійкою та інтерактивною книгою.

Експонати з музейних і приватних колекцій сформували нові виставки: «Скриня-господиня» – традиційні українські скрині кінця XIX – початку XX ст. із різних регіонів (Національний музей народної архітектури та побуту України в Пирогові); «Микола Коломієць. 110 років від дня народження архітектора» – архітектурні креслення, серед яких проєкт станції метро «Хрещатик» (Брама Заборовського, Національний заповідник «Софія Київська»); «Неповторна, незрівнянна. Баранівська порцеляна середини XX століття» – близько 200 предметів порцелянового посуду та малої пластики Баранівського фарфорового заводу, роботи майстрів, таких як Д. Гоча, П. Щербонос, І. Віцько, М. Тимченко, І. Скицюк (Будинок митрополита, Національний заповідник «Софія Київська»); «Гетьманіана Старицького» – рукописи та перші видання творів Старицьких, портрети та театральні атрибути, пов'язані з козацькою тематикою, а також артефакти часів Гетьманщини, такі як печатки, клейноди, зброя та сучасна військова емблематика (Музей видатних діячів української культури у Києві); «Зарецький / Горська: він і вона» – пів сотні графічних робіт творчого тандему з провідних приватних колекцій, частина з яких експонувалася вперше (галерея «Митець» у Києві); «І мета, і дорога... “Мойсей” Івана Франка на перехресті думок» – ілюстрації до поеми «Мойсей», прижиттєві видання твору (Дім Франка у Львові); «Спочатку було слово» – артефакти від перших знаків і письма до сучасного цифрового світу (Львівський музей історії релігії); «Море: see beyond the sea» – 110 творів 65 українських та європейських митців, серед яких морські пейзажі І. Айвазовського, А. Куїнджі, К. Костанді з колекції Одеського національного художнього музею («Zenyk art gallery» у Львові); «Троп» – автентичне храмове різьблення Карпат XVIII–XIX ст. (Закарпатський музей народної архітектури та побуту в Ужгороді).

Збереження культурної спадщини. Диджиталізація музейних колекцій

17 жовтня у Києві в «Медіацентрі Україна» презентовано VR KOLO – першу в Україні мережу музеїв у віртуальній реальності. Цей проєкт об'єднав п'ять інституцій із різних регіонів у спільний цифровий простір. До мережі вже долучилися: Національний архітектурно-історичний заповідник «Чернігів

Стародавній», Національний заповідник «Хортиця», Охтирський міський краєзнавчий музей, Прилуцький краєзнавчий музей і Державний історико-культурний заповідник м. Дубно. Для кожного музею команда під керівництвом креативного директора проєкту В. Коршунова створила окрему віртуальну екскурсію з урахуванням особливостей колекцій та локальних історій. У VR-просторі представлено понад 120 оцифрованих експонатів, серед яких є артефакти, пошкоджені або втрачені через бойові дії. VR KOLO створено за підтримки Українського культурного фонду у партнерстві з *Forward Inc.* та БО «Фонд розвитку музеїв».

18 жовтня Музично-меморіальний музей Соломії Крушельницької у Львові презентував цифрову платформу з експонатами своєї фондової колекції. Наразі у режимі онлайн можна ознайомитися із п'ятьма сотнями скарбів музею. Це, зокрема: рідкісні архівні фотографії та живописні портрети – як родинні, так і сценічні; афіші, програми концертів і нотні видання; документи, листи та листівки; блузка, оцифрована у форматі 3D, яку носила С. Крушельницька. Колекцію оцифровують у різних форматах – високоякісні зображення, аудіофайли, 3D-моделі тощо. Проєкт втілюється у співпраці з відновленим Галицьким музичним товариством.

Візуальні мистецтва

Від 20 вересня до 5 жовтня у Києві в галереї сучасного українського мистецтва «D.HUB.ART» пройшов другий сезон фестивалю сучасної художньої кераміки «Ceramic Art Week» під гаслом «На дотик». Учасниками стали понад 70 українських керамістів (серед них Н. Ісупова, І. Бобков, К. Чернявський), керамічні бренди (*KUST Ceramics*, *Maslo Ceramics*) та творчі осередки з Київщини, Львова, Полтавщини, Черкащини, Закарпаття й Одеси. Загалом було представлено близько 500 експонатів. Серед них: кераміка від родини Шкурпелів з Опішні; камерна експозиція «Світи Інни» І. Коломієць; інсталяція «Людина з інвалідністю – людина» ветерана та підприємця Ф. Самбурського, створена із залученням інклюзивної кераміки; студентські проєкти, які вперше виставлено поруч із роботами відомих митців. Подія також мала інклюзивний акцент – лекції й тренінги з інклюзивної поведінки та жестової лексики від БФ «Півник» та ГО «Відчуй».

1–12 жовтня у Музеї історії міста Києва відбулося Третє Українське бієнале диджитал мистецтва та мистецтва нових медіа *Ubiennale 2025* – «Поле Пам'яті. Час Відновлення». Цьогоріч у програмі 35 робіт із 10 країн, що досліджували взаємодію травми війни та відродження через сучасні технології, такі як VR, AR та штучний інтелект. Серед цих робіт – українські прем'єри, як-от: проєкт «Мавки. Камуфляж» О. Гром; відеоінсталяція Д. Грешка за матеріалами фільму «Дівія»; віртуальні костюми «Око вогню» Ю. Овчарук; робота С. Петлюка «Заповнюючи нескінченність», присвячена людині в цифровому світі; інсталяція В. Чередніченко «Поема про Море»; проєкт О. Харча «Фейкомет + Ілон Маск» про глобальні міфи і локальну історію. 11 та 12 жовтня можна було відвідати професійну програму: відкриті лекції, дискусії, практичні

воркшопи, нетворкінг, перформанси за участі іноземних та українських митців і кураторів.

24 жовтня в межах шостої Київської бієнале в Національному центрі Олександра Довженка відкрито історико-дослідницьку виставку «У грандіознім сонцетанці, в космічній клекоті тортур», присвячену українському поетичному кіно. Тут можна побачити фрагменти з фільмів (С. Параджанова, Ю. Ілленка, Л. Осики, Р. Балаяна й ін.), кіноафіші та фото зі знімання. Загальним саундтреком звучить композиція музикантки М. Ключко. Також до виставки включено спеціально створену радіовиставу «Нездійсненне інтермецо» (Н. Коломієць і команда «Радіо Культура») та роботу художника М. Ходака. Продовженням цієї виставкової серії від Київської бієнале – 2025 став проєкт «Все для всіх» у Центрі сучасної культури в Дніпрі, присвячений архівам. Експозицію побудовано довкола двох колекцій – фотографки Ф. Раффлз (Університет Сент-Ендрюса, Велика Британія) та українського фотокореспондента М. Білоконя (Покровський історичний музей).

3–5 жовтня у Київській міській галереї «Лавра» пройшов ярмарок сучасного мистецтва *Art Kyiv 2025*. У ярмарку взяли участь більш як два десятки провідних галерей і артінституцій з України, Польщі та США. Відвідувачі змогли побачити живопис, графіку, скульптури та фотографії. Візуальною візитівкою осіннього ярмарку стала нова робота одеського художника С. Рябченка «Любов», яка також була представлена в експозиції. Паралельна програма *Art Kyiv 2025* – «Збираючи майбутнє», поєднала панельні дискусії, перформанси, майстер-класи та зустрічі з художниками.

22 жовтня у Києві в культурному просторі «Кудрявка» відбулася презентація роботи Ж. Кадирової «Оригамі Олень» – центрального об'єкта українського проєкту «Гарантії безпеки» на 61-й Венеційській бієнале. Впродовж заходу відвідувачі мали змогу поспілкуватися з художницею, переглянути документальний фільм «ВПО» (створений за участі Н. Дяченко) про евакуацію скульптури з Покровська у 2024 році, а також долучитися до знімального процесу його продовження. Подія розпочала мистецький тур «Оригамі Олень» українськими містами перед міжнародною прем'єрою. Скульптуру Ж. Кадирової також показали в Ясінях (Закарпаття), Івано-Франківську та Львові.

Миколаївська школа концептуальної та артфотографії *МУРН* оголосила переможців другого відкритого конкурсу *МУРН Photography Prize 2025*. Загалом відзначено знімки восьми українських фотографів, зокрема: 1 місце – О. Чарей («Власний Вергілій»), 2 місце – М. Чегодаєв («Готель Європа»), 3 місце – Є. Калініченко («I'm not fine»). Роботи фіналістів конкурсу експонувалися у київській «Dymchuk Gallery» до 16 листопада.

У столичних музеях й інших мистецьких просторах розпочали роботу виставкові проєкти: «Образ з обкладинки» – фотоекспозиція обкладинок журналу «Образотворче мистецтво» та твори митців, чії роботи в різні роки прикрашали видання, зокрема, таких як А. Криволап, В. Сидоренко, І. Фізер (Центральний будинок художника); «Рефлексії буття» – портрети та пейзажі А.

Мельника (Національний музей «Київська картинна галерея»); «ЦеГлина 2025 – Пам'ять глини» – роботи художників-керамістів, що поєднують автентичні мотиви з експериментальними техніками, «Обрій» – близько 70 творів А. Логова, зокрема пейзажі, присвячені Києву та Одесі (галерея «Хлібня» Національного заповідника «Софія Київська»); «Позивний: Художник» – роботи митців, які долучилися до лав ЗСУ: С. Герасименка, В. Теличка-Еверта, А. Шевченка, В. Гуріна, В. Вакуленка, М. Мединського та В. Семка (МВЦ «Музей історії міста Києва»); «Landentity» – мультидисциплінарний проєкт українських художниць Є. Коган, Т. Борис, М. Прус, В. Лобус, О. Харахулах, А. Придатко, А. Григор'євої: живопис, інсталяції, авторські аромати (Музей української діаспори); «РетроПерспектива» – твори клаптикового шиття Н. Яковенко (Музей видатних діячів української культури); «Звук кольору» – живопис львівського художника І. Турецького (ЦСМ «Білий Світ»); «Трансформації» – картини К.-В. Ігнатова (галерея «Дукат»); «Я проблема тут.?» – роботи понад 40 українських художниць, що віддзеркалюють сучасну реальність (ЦСМ «М17»); «Відлуння у просторі» – картини О. Сердюка та В. Носаня, скульптура В. Татарського «Точка дотику» (галерея «Imagine Point»); «Аутизм – два світи» – близько пів сотні картин В. Шаповалової та І. Бурди (галерея «Octo Galerie»); «Коріння Криму» – абетка кримських народів, роботи художника Р. Скибіна, національний одяг, сукня від *Gaptulvalnya*, натхнення кримськотатарськими мотивами (ТРЦ «Gulliver»).

У столиці на фасаді видавництва «Смолоскип» встановлено 51-шу бронзову мініскульптуру проєкту «Шукай!». Фігурка у формі сточеного олівця символізує силу слова, її присвячено всім, хто формує українську культуру: поетам і письменникам, журналістам, сценаристам, видавцям. Меценаткою артоб'єкта виступила М. Придьма, засновниця школи творчого та професійного письма *Litosvita*. Скульптор – Ю. Белявський.

У містах України відкрито виставки: «World Glass for Ukraine» XIII Міжнародного симпозіуму гутного скла у Львові – твори художників-склярів з одинадцяти країн, а також інсталяція, створена разом із ветеранами, які проходять реабілітацію в Центрі «Unbroken» (Національний музей у Львові ім. Андрея Шептицького); «Мамаї. З приватної колекції родини Юрія Котика» – народні картини в іконописній техніці та сучасні інтерпретації образу Козака Мамая (палац Потоцьких Львівської національної галереї мистецтв ім. Б. Г. Возницького); «Володимир Бовкун. До. Шлях. Моя реальність» – твори київського художника та скульптора (палац Лозинського Львівської національної галереї мистецтв ім. Б. Г. Возницького); «12. Рік у фокусі» – роботи сотень українських фотографів, які брали участь у річному фоточеленджі (Львівський муніципальний мистецький центр); «Гліптотека» – скульптури українських митців, зокрема В. Семківа, М. Малишка, Т. Левківа, О. Капстяка й ін., а також роботи студентів і викладачів-реставраторів (Львівська політехніка); «Цивілізація» – графіка, живопис, відеоарт, артоб'єкти, інсталяції В. Кауфмана («Mercury Art Center» у

Львові); «Від припливів до відпливів» – інсталяції, головним об'єктом яких є море, від мисткинь С. Голубевої, Н. Лагути, Л. Небери, Є. Губанової, В. Хорошилової, А. Радомської, Т. Подубієнко та А. Сопільник (Музей сучасного мистецтва Одеси); «Осінній салон 2025» – роботи сучасних художників у різних стилях та техніках, які відображають осінню тематику (Галерея мистецтв Волинської організації Національної спілки художників України в Луцьку); «Тут Україна: Чорне море» – картини С. Жалобнюка (Музей сучасного українського мистецтва Корсаків у Луцьку); «Випромінювання» – картини С. Жалобнюка із серій «Black sea», «Траса Е95», «Садок мого діда Сави, рік 1947» (Волинський краєзнавчий музей); «Візуальна історія Миколаєва» – фотографії 20 авторів школи *МУРН*, що фіксують вплив війни на місто Миколаїв та стан його мешканців («Галерея на Маслі» у Луцьку); «Покажіть свої документи...» – проекти сучасних митців, таких як О. Тістол, О. Сай, П. Маков та ін., які експериментують із фотографією, текстом, живописом, колажем і перформансом, досліджуючи документування мистецтва (ЦСМ «ЄрміловЦентр» у Харкові); «Не зупиняйтесь!» – роботи художниці-керамістки Ж. Соловйової (Художня галерея імені Генріха Семирадського у Харкові); «Сутичка» – графіка, фотографії, текстиль, мистецькі об'єкти художниці В. Гук (галерея «Kharkiv Media Hub» у Харкові); «Міські листівки» – живопис, графіка й ілюстрації О. Бойко («Coffee Divers» у Харкові); «LOST» – інсталяція художниці *Kinder Album* зі скульптур, гобелену, живопису і графіки (Хмельницький обласний художній музей); «Від Тараса до Панаса» – картини Б. Бринського (Музей мистецтв Прикарпаття в Івано-Франківську).

Креативні індустрії

Український бренд *Tsvite Teren* у співпраці з громадською організацією *Ukraine WOW* та Фондом Алли Горської й Віктора Зарецького випустив лімітовану колекцію підвісів *SMALTA*, присвячену мозаїці «Боривітер». Оригінальний твір створила група митців на чолі з Аллою Горською у 1967 році в Маріуполі. В основу прикрас покладено автентичну смальту 1960-х років, саме з неї цього літа митці відтворили пошкоджену під час повномасштабного вторгнення мозаїку. 30 % від продажу буде передано у Фонд Алли Горської та Віктора Зарецького.

Література

3–5 жовтня у Львові відбувся 32-й Міжнародний літературний фестиваль *Lviv BookForum*, засновником та організатором якого є ГО «Форум Видавців». Цьогоріч фестиваль повернув традиційний книжковий ярмарок, що пройшов у Паладі мистецтв. Свою продукцію представили понад сотня українських видавництв, а також книгарні, журнали та місцеві літературні спільноти. За три дні учасники та гості ярмарку зібрали 253 200 гривень для благодійного фонду «Повернись живим», 250 книг для військових в межах ініціативи «Книга на фронт» та ще 164 книги для дітей, які постраждали від війни. Фокусна тема нинішнього фестивалю – «Тривкість і тривалість». Програму було поділено на

три тематичні кластери: «Жива пам'ять» (куратори О. Яремчук і О. Довжик), «Бути поруч» (куратори К. Міхаліцина та О. Сливинський), «Вивих часу» (куратори О. Муха та Ю. Прохасько). Загалом відбулося близько 350 подій на 24 локаціях – публічні дискусії, презентації нових книжок, автограф-сесії та творчі зустрічі з українськими та іноземними авторами. Серед них – Р. Мокрик, А. Дронь, В. В'ятрович, Р. Семків, В. Шкляр, М. Кідрук, І. Малкович, Ю. Винничук, І. Роздобудько та багато інших. Окремими подіями стали презентація збірки новел ветеранів та ветеранок «Voice of Defenders» («Голоси Захисників») і театральна вистава у темряві за мотивами книги В. Задорської «Космотато» (актори – ветерани з *Unbroken*). Спеціальну програму для дітей підготував простір української дитячої книги «Барабука». В межах 32-го *BookForum* оголосили переможницю премії «Зустріч: Українсько-єврейська літературна премія». Лауреаткою 2025 року стала Х. Семерин за антологію «Століття присутності. Єврейський світ в українській короткій прозі 1880-х – 1930-х».

23–26 жовтня у столичному Національному центрі «Український дім» пройшов другий літературний фестиваль «Фундамент». Засновниці та кураторки заходу – головна редакторка видання «Сенсор» А. Євдокимова та головна редакторка сайту *The Ukrainians* Б. Неборак. Цього року темою стала «Подорож», що знайшло відображення у виставках, публічних заходах та дискусіях, присвячених книгам про культуру, нонфікшн, історію та особистий досвід. Програма фестивалю охопила декілька основних напрямів: виставка-продаж нонфікшн-видань, на якій, зокрема, було представлено стенд із видавничим доробком українських музеїв, архівів, культурних центрів; експозиційно-ярмаркова зона «Подорож», присвячена книжкам та продукції про мандрівки, картографування культури та місць пам'яті; публічна програма, що включала лекції, обговорення та презентації; спеціальні проєкти – молодіжні ініціативи, тематичні експозиції та букіністична добірка від книгарні «Фундамент». Фокусну тему року розкривали виставки: «Полиця інтелектуальних подорожей»; «Софія Яблонська: велика подорож» (організовано у партнерстві з Фундацією Софії Яблонської); «Подорож» (серія проєктів про мандрівки, що показує важливі для української культури феномени: інтелектуальні пошуки, шлях видання самвидавних книг за кордоном, фотодокументацію маршрутів).

18 та 19 жовтня у Черкаському художньому музеї вперше відбувся книжковий фестиваль «Змістовно». Його гасло – «Твій міст у світ книжок». Фестиваль об'єднав авторів, видавців, блогерів і читачів із різних міст України. У програмі – дискусії, презентації нових книжок, поетичні перформанси, майстер-класи та благодійні ініціативи (збір волонтерки В. Хамази на підтримку медиків і військових, проєкт Культурних сил «Книги на фронт»). Особливо популярними були творчі зустрічі, де шанувальники мали можливість зустріти своїх літературних кумирів. Серед гостей – Д. Чекалкін, В. Кіпіані, Т. Горіха Зерня, Т. Власова, С. Тараторіна та інші. Загалом участь у «Змістовно» взяли понад три десятки

провідних українських видавництв та близько пів сотні авторів, перекладачів й інших спікерів із Києва, Львова, Харкова, Черкас та області. Організувала фестиваль ГО «Культура Черкас», одним із партнерів став Благодійний фонд «МХП – Громаді».

Лауреатів щорічної Всеукраїнської літературної премії імені Василя Симоненка визначено на Черкащині. Ними стали К. Вербівська з Черкас за поетичну збірку «Нестишимо» (номінація «За найкращий художній твір») та Б. Любомир-Притула з Київщини за книгу «Осколки» (номінація «За найкращу першу поетичну збірку»). Ініціатори конкурсу – Черкаська обласна рада та облдержадміністрація за підтримки Національної спілки письменників України, Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Тараса Шевченка.

20 жовтня у Музично-меморіальному музеї Соломії Крушельницької у Львові відзначили лауреатів літературної премії «Привітання життя» імені Богдана Ігоря Антонича, яку присуджують за найкращу поетичну збірку молодим українським авторам віком до 28 років. Організаторами заходу виступили Львівська обласна організація Національної спілки письменників України та Видавничий дім «Гельветика». Цьогоріч журі не визначило лауреата диплома I ступеня. Диплом II ступеня отримала Д. Янчук із Хмельницького за збірку «Білий птах». Диплом III ступеня – військовослужбовиця ЗСУ О. Рубаняк з Івано-Франківщини за збірку «Народжені у волі не бояться смерті».

Видавництво «Білка» назвало переможців двох основних конкурсів на тему війни та пам'яті. Лауреатами Конкурсу воєнної поезії імені Гліба Бабіча стали поетка М. Пономаренко (твір «Горпина, яка виїхала з Ізюма») та письменник, військовослужбовець П. Коробчук (поезія «Бігають майданчиком дитячі тіні»). У Конкурсі воєнної короткої прози імені Василя Паламарчука перемогу здобули В. Титаренко за новелу «Перший нуль» (Спеціальна відзнака Командування Сухопутних військ ЗСУ), А. Котлярчук за «Листи з фронту» (номінація «Есеї»), Ф. Рудий за «Малиновий чай» (номінація «Мемуари»), Н. П'єх за «Милосердя до ворога» (номінація «Новели»).

Бібліотечна справа. Промоція читання

2 жовтня Одеса отримала мобільний комплекс *ARK 1* для збереження та реставрації документальної спадщини, пошкодженої внаслідок обстрілів. Протягом місяця для бібліотекарів міста та області було проведено практичні навчання з порятунку бібліотечних і архівних фондів. Контейнер *ARK 1* не потребує спеціальної техніки для розгортання. У разі відсутності електроенергії може працювати від генератора. Проєкт реалізується за підтримки фонду *ALIPH Foundation* та Української бібліотечної асоціації. Координатором виступає Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. У березні-серпні її фахівці вже обробили понад 350 документів. Серед них – книги XIX–XX століття, газетні підшивки з Херсона, архівні документи з фондів Національного банку України, Національної історичної бібліотеки України, Науково-технічної

бібліотеки КПІ, Національного музею історії України, Музею книги і друкарства України.

20 жовтня у Львові в Центрі архітектури, дизайну та урбаністики «Порохова вежа» розпочали свою діяльність безплатна читальна зала та дослідницький простір під назвою «Візарій», де можна знайти унікальні книги віком до двохсот років. Завдяки підтримці Українського культурного фонду фахівці центру впорядкували архів, що десятиліттями зберігався при Львівській спілці архітекторів, створили онлайн-каталог і розпочали оцифрування вразливих видань. Більш ніж 7 000 книжок, альбомів, газет та журналів на теми архітектури, дизайну, мистецтва та культури стали доступними для всіх охочих. «Візарій» працюватиме як читальна зала без абонементної видачі, а також стане майданчиком для лекцій, воркшопів і резиденцій.

Кіномистецтво

Від 24 вересня до 4 жовтня у столиці тривав XVI Одеський міжнародний кінофестиваль. Аудиторії було представлено 113 фільмів у різних секціях, серед яких дві конкурсні програми (національна та європейська) та 16 позаконкурсних («Фокус на Польщу», «Німецький акцент», «Фестиваль фестивалів», «Гала-прем'єри» й інші). Гран-прі фестивалю за результатами глядацького голосування та Спеціальний диплом міжнародного журі європейської конкурсної програми здобув фільм «Ти – космос» П. Острікова. У номінації «Найкращий український повнометражний документальний фільм» перемогла стрічка «Простий солдат» режисерів А. Рижикова та Х. Каміло Круса. Картину також нагороджено дипломом Міжнародної федерації кінопреси *FIPRESCI* як найкращий український документальний фільм. Спеціальні дипломи журі документального конкурсу отримали «Татова колискова» режисерки Л. Дяк і «Музика буття» режисера Г. Черномашинцева. В межах професійної секції *Film Industry Office* журі відзначило проекти: «Золоті лосини» А. Непиталюка, «Заплутані» І. Орленка (*Development*), «Кожна смерть зменшує мене» С. Баженова (*Work in progress*). *MEGOGO AI Film Festival* (ініціатива для режисерів, які працюють зі штучним інтелектом) цьогогоріч зібрав майже дві сотні робіт. Гран-прі отримав Є. Чернишов за короткометражку «Сеанс у психолога».

1–5 жовтня у Києві в інноваційному парку *Unit.City* та Будинку кіно відбувся XII Міжнародний фестиваль актуальної анімації та медіамистецтва *Linoleum* за підтримки Державного агентства України з питань кіно. Мета фестивалю – популяризація незалежної анімації та створення сприятливих умов для розвитку анімаційної та суміжних індустрій в Україні. *Linoleum – 2025* зібрав понад дві сотні короткометражних фільмів із більш як сорока країн, які сформували програму міжнародного та національного конкурсів, *New Faces*, позаконкурсних показів (експериментальна анімація, відеоарт, тематичні скринінги). В межах заходу можна було переглянути добірку фільмів для наймолодшої аудиторії, окремий блок анімації, створеної дітьми та підлітками, а також взяти участь у майстер-класах від фахівців індустрії. Головний приз українського конкурсу здобула стрічка «Життя десь поміж» І. Литвинової.

Спеціальну відзнаку журі отримав фільм «Кур-кураж» А. Мілкіної. Нагорода від Спілки кінокритиків України дісталася анімації «Маленька червона шапочка» С. Комарової. Серед переможців комерційного конкурсу – «Брудний пес 2025 – Промо 3» режисера М. Лиськова (спеціальна відзнака від Ігнаса Мейлунаса) та «Брудний пес 2025 – Промо 2» режисера С. Сантімова (спеціальна відзнака від Франчески Коломбари).

16–22 жовтня у столичному кінотеатрі «Жовтень» пройшов дев'ятий міжнародний фестиваль арткіно «Київський тиждень критики», кураторами якого є українські кінокритики Д. Бадьйор, С. Битюцький, С. Ксаверов і А. Дацюк. Програма тижня включала фестивальні гіти, міжнародну та українську ретроспективи та спеціальні покази – загалом 25 стрічок. Фільмом-закриттям фестивалю стала фантастична комедія П. Острікова «Ти – космос» (у широкому прокаті з 20 листопада). Картина увійшла до секції «Фокус: Україна – Данія». Сюди ж було відібрано українські документальні стрічки «Пісні землі, що повільно горить»

О. Журби та «З любов'ю з фронту» А. Коваленко. В межах програми «Українська ретроспектива», що мала назву «Незалежне. Поетичне», можна було переглянути такі фільми, як «Памфір» Д. Сухолишко-Собчука, «Вулкан» Р. Бондарчука, «Коли падають дерева» М. Нікітюк, «Мамай» О. Саніна, «Молитва за гетьмана Мазепу» Ю. Ілленка та «Голод 33» О. Янчука.

11 та 12 жовтня в Ужгороді VI Карпатський гірський міжнародний кінофестиваль *CMIFF* представив роботи з України, Бельгії, Італії, Німеччини, Франції, Естонії, Швейцарії та інших країн. Головною темою цьогорічного заходу було обрано зцілювальну силу гір. Перемогу в усіх конкурсних номінаціях здобули іноземні стрічки. Спеціальний гість фестивалю – О. Дашко, ветеран спецпідрозділу «Кракен» ГУР МО України, учасник благодійної експедиції до базового табору Евересту, історія якої лягла в основу документальної картини від режисера Р. Бебека «Еверест: Без меж». Фільмом-закриттям *CMIFF* стала «Дівія» Д. Грешка. Стрічка досліджує вплив війни на екосистему України. В межах фестивалю відбулися лекції та дискусії, присвячені збереженню довкілля, сталому розвитку та ролі мистецтва у формуванні екологічної свідомості.

17–24 жовтня у Харкові на базі артпідвалу «*Druk*» пройшов фестиваль українського короткометражного кіно «Бардак IX». Подія зібрала понад тисячу глядачів, які переглянули більш ніж 160 робіт українських режисерів. Фаворитом публіки та головним переможцем нинішнього фестивалю став фільм «Дріфт» режисерки А. Павлової-Гаршиної. Нагороди від фахового журі отримали «Лелеки завжди повертаються додому» Г. Козютинської (вибір запрошеного журі) й анімаційний фільм «Прибирач» М. Шкоди (вибір журі Спілки кінокритиків України).

22-й Мандрівний міжнародний фестиваль документального кіно про права людини «Docudays UA» стартував 12 жовтня у Херсоні та до кінця листопада з подіями наживо й онлайн відвідає 19 областей України, зокрема прифронтові міста. До програми увійшло 10 документальних стрічок із 11 країн світу. Серед

обраних картин – «Де мій бронік?» Д. Пенькової та «Як пройшли мої літні канікули?» А. Лукіча, зняті в Україні. Організатором проєкту є ГО «Докудейз». Фестиваль також реалізується у співпраці з мережею локальних ініціатив і організацій в регіонах. Амбасадором 22-го Мандрівного «Docudays UA» став журналіст, правозахисник і ветеран М. Буткевич.

У жовтні на великі екрани країни вийшли фільми: «Каховський об'єкт» О. Тараненка, «Сірі бджоли» Д. Мойсеєва (за романом А. Куркова), «Друге дихання» М. Кондакової, «Батьківські збори» Д. Шмурака, «10 блогерят» О. Щура.

Матеріал підготувала

Кобзаренко Л. П., провідний редактор
відділу наукового аналізу та
узагальнення інформації

Комп'ютерне опрацювання та редагування **І. Г. Піленко**

Формат 60x84/16. Умовн. друк. арк. 1,16. Б/т. Зам. 79. Безплатно

НБУ імені Ярослава Мудрого, Київ-1, Грушевського, 1. Тел. 278–85–12